

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A kiadványok a 2010-es pályázati anyagok mellett vannak.

Pályázati kiírás száma: GVH VKK/3/2010

Program elnevezése: Versenypolitika és versenyképesség címmel indított rovat folytatása a Külgazdaság című folyóiratban

A támogatási szerződés száma: AL/2753-004/2010.

Kedvezményezett neve: Kopint Konjunktúra Kutatási Alapítvány

Szakmai felelős neve: Landau Edit

A Program befejezésének határideje: 2011. október 15.

A beszámoló csak részeredményre vonatkozik.¹ Nem, az egész program eredményére. □

- 1. Ismertesse a Program megvalósításának menetét, írja le a végrehajtás egyes lépéseit és csatolja a végrehajtás során keletkezett fontosabb dokumentumokat! Sorolja fel a Program megvalósításában közreműködőket (a Kedvezményezett részéről vagy megbízása alapján)!**

A Külgazdaság Szerkesztősége Versenypolitika és versenyképesség címmel indított rovatát a pályázatban ígértnek megfelelően folytatta 2011-ben is. A rovatban megjelent cikkek terjedelme mintegy 17 szerzői ív, az ígért 10 szerzői ívvel szemben.

A megjelent cikkek felsorolása és tartalma a következő:

Basedow, Jürgen: Az európai jog versenykorlátozásokra vonatkozó szabályainak fejlődése – A decentralizációtól a közgazdasági megközelítésen át a magánjogi jogérvényesítésig.

Külgazdaság, LV. Évf., 3–4. szám (március–április, Jogi melléklet, 31–47. o.)

Tartalom

A cikk a szerzőnek a Bécsi Egyetem (Universität Wien) által szervezett „Tagung zum Thema Wettbewerbsrecht 2008/2009” című konferencián 2008. november 27-én elhangzott előadásanyagának bővített változata. (Eredeti címe: Entwicklungslinien des Europäischen

¹ Amennyiben a szakmai beszámoló a Program valamely fázisában született részeredmény(ek) bemutatására szolgál, a beszámolót csak az adott részeredményre vonatkozóan kell értelemszerűen kitölteni.

Rechts der Wettbewerbsbeschränkungen – Von der Dezentralisierung über die Ökonomisierung zur privaten Durchsetzung.) A cikk első része az európai versenyjog fejlődését tekinti át vázlatosan a kezdetektől napjainkig, míg a második rész a közgazdasági megközelítés (more economic approach) alkalmazását veszi górcső alá.

Voszka Éva: Az erős állam: a verseny feltétele vagy torzítója?

Külgazdaság, LV. Évf., 5–6. szám (május–június, 3–30. o.)

Tartalom

A válság nyomán ismét előtérbe került az állam és a piac viszonyának újraértelmezése. A gazdaságpolitikai indíttatású, normatív megközelítések helyett ez a cikk pozitív megközelítést választ: azt vizsgálja, mit állít és mit tett a 2010 tavaszán hivatalba lépett kormányzat az erős állam koncepciójának jegyében a gazdaság területén. Nem az egyensúly vagy a növekedés esélyeit, hanem a deklarált célokat és a működési mechanizmusokat elemezve az írás amellett érvel, hogy az eddigi fejlemények többfajta értelmezési keretben is elhelyezhetők. Felfoghatók a piacgazdaság és a verseny erősítését is magában foglaló lépéssorozatként, de úgy is, hogy a Fidesz által bírált „piacbarát etatizmus” helyébe „államvezérelt piacgazdaság” lép. A végeredmény ismét a vállalatok és a kormányzat kölcsönös, de aszimmetrikus függése, az állam fogságba ejtése, a kölcsönös szívességek rendszere lehet. Ez pedig a régi – egészen a tervgazdaságig visszanyúló – működési mechanizmusok továbbvitele, a gyenge állam és gyenge piac kombinációja volna.

Antalóczy Katalin – Sass Magdolna: Válságkezelés előremeneküléssel. A válság hatása a versenyre a magyarországi autóiipari beszállítói piacokon

Külgazdaság, LV. Évf., 5–6. szám (május–június, 31–63. o.)

Tartalom

Az autóiipari ágazatba tartozó vállalatok erősen konjunktúraérzékenyek és a leginkább nemzetköziesedettek. Piacukat már a válság előtt is kapacitásfeleslegek, egyre súlyosabb költségnyomás és telített piacok jellemezték. A piaci egyensúly kialakulását a nagy gyártók törekvései és az állami beavatkozás által erősen torzított versenyfeltételek lassították: az iparág stratégiai jellege és jelentős foglalkoztatási hatása miatt sok esetben állami eszközökkel akadályozták meg a felesleges kapacitások leépítését. A piacok telítettségét pedig a különféle hitelek mesterséges keresletnövelő hatásával igyekeztek ellensúlyozni. A válság elsősorban az utóbbi folyamatot szakította meg, miközben újabb állami beavatkozásokat gerjesztett. A költségnyomás tovább gyorsította az iparág nemzetköziesedését, kiszervezések és a termelés területi átrendezése formájában. Az elsősorban beszállítókból álló magyarországi autóiipar erősen beleágyazódott a nemzetközi hálózatokba, így számára adottság a nagyon erős rivalizálás, legtöbbször nemzetközi

versenytársakkal. A válság, a regionális átrendeződés hatására a standardizáltabb, egyszerűbb termékeket gyártók piacán a verseny egyre élesebb: a kizárólag olcsó munkaerőre építő előny – és vele az erre alapozó cég is – idővel eltűnik. A válságot sikeresen túlélő vállalatok általában többszolgáltatásokat nyújtanak a vevőknek, igyekeznek szorosabb kapcsolatot kiépíteni, illetve olyan bonyolultabb tevékenységekre váltanak, amelyekben a kínai és indiai versenytársak részben a földrajzi távolság miatt nem képesek őket követni. Sikeres stratégia még a kapacitás növelése is azáltal, hogy több vállalat stratégiai partnerségi kapcsolatot alakít ki egymással.

Pásztor Sára: A nagy szanálás – Válságkezelés: Chrysler, Ford és GM

Külgazdaság, LV. Évf., 5–6. szám (május–június, 64–92. o.)

Tartalom

A gazdasági válság átrendezte az autógyártók közötti nemzetközi sorrendet. 2008 óta minden szereplő számára nyilvánvalóvá vált az is, hogy jövőbeni versenyképességük a rendkívül töke- és innovációigényes műszaki megújulásuk függvénye. Különösen az amerikai tradicionális gyártók, de az európaiak többsége is évtizedek óta halogatta ezeket a fejlesztéseket. A GM és a Chrysler 2009-es csődje kifejezetten arra vezethető vissza, hogy a hetvenes évek közepe óta nemzetközi terjeszkedéssel próbálták meg elodáztatni az elkerülhetetlen váltást. A cikk részletesen tárgyalja az amerikai autógyárak megmentése érdekében az autógyártóknak a kormánnyal folytatott alkudozásait, megállapodásait és azok ismert eredményeit. A pénzügyi szanálás következményei úgy a GM, mint a Chrysler esetében jelenleg biztatónak tűnnek, azonban még nem elegendők a megújulás kétségtelen igazolásához. A GM ugyan időközben már kisebbségire tudta mérsékelni a 2009 nyarától 61 százalékos állami tulajdont, de a csődjét követően még nem tudott előrelépni a műszaki fejlesztések, vagy a topmenedzsment szakmai megerősítése terén. A cikk a második felében a szerző a GM európai leányvállalatának, az Opelnek a sorsát kíséri végig a 2008 és 2010 közötti időszakban. Érzékelhetővé válnak az európai (a legfőképpen érintett német) és az amerikai kormány szanálási, támogatási feltételeinek és tárgyalási technikáinak az eltérései. A különbségek jól jelezhetők azzal, hogy a GM otthon, bár nagyon szeretne volna, de nem kerülhette el a csődeljárást, az Opel értékesítési tárgyalásai során viszont következmények nélkül játszhatott csupán időhúzásra.

Szabó Márton: Válságok egymásra torlódása. Versenyhelyzet és válság a tejpiacon, 2008–2009

Külgazdaság, LV. Évf., 5–6. szám (május–június, 93–124. o.)

Tartalom

A fogyasztói tej piaca sokszereplős, dinamikus, kemény versenypiac, amelyen a magyar tejipari cégek strukturális problémáik miatt nehezen boldogulnak. Az európai uniós csatlakozásig folytatott hibás támogatáspolitikai és protekcionizmus máig hatóan korlátozza a magyar tejtermelés és -feldolgozás versenyképességét, piaci alkalmazkodását, importtal szembeni helyzetét. Az élénk verseny mellett a piac működése hiányosságokat is mutat: nem megfelelő az átláthatóság, számottevők az információs hiányosságok, számolni kell a szürkegazdaság és a szelektív állami támogatás jelenlétével. Ezen a teji piacon a gazdasági válság hatásai inkább csak nehezítették a kilábalást a két korábban kezdődött krízisből: a tartós magyar tejjelgazdasági válságból és a nemzetközi teji piaci válságból. A válságokra a piaci szereplők nem kizárólag piaci alkalmazkodással válaszoltak, hanem a szabályozó, támogatásokat elosztó politikusokra gyakorolt nyomás fokozásával. A magyar kormányzat a rendelkezésére álló csekély források kiutalása mellett – amelyek jelentős késéssel érkeztek meg a kedvezményezettekhez – jórészt szakszerűtlen, jelentéktelen hatású lépésekkel igyekezett fenntartani a segítőkészség látszatát. Így a magyar tejjelgazdaságnak a közeljövőben nem elsősorban a globális válság, hanem az ágazat krónikus válságának hatásait kellene leküzdenie. A kilátások középtávon sem biztatók a gyenge versenyképesség, valamint a nemzetközi piacokon várható további liberalizáció s így a már most is nagyon éles importverseny újabb erősödése miatt.

Dr. Bodzási Balázs: A fogyasztói hitelszerződések európai uniós szabályozása

Külgazdaság, LV. Évf., 5–6. szám (május–június, Jogi melléklet, 49–78. o.)

Tartalom

Az európai fogyasztóvédelmi magánjog fejlődése csaknem két évtizedes múltat tekint vissza. Ezen belül a fogyasztói hitelszerződések közösségi szabályozására 1987-ben került először sor, a 87/102/EGK irányelv által. A fogyasztói hitelezés piacán az elmúlt 20 évben jelentős változások mentek végbe, amellyel párhuzamosan jelentősen nőtt a fogyasztók eladósodottsága. A fogyasztói hitelek piaca az EU-n belül 2008-ra elérte a 800 milliárd eurót. Mindezek alapján időszerűvé vált a fogyasztói hitelszerződések jogának újraszabályozása, amelyre a 2008/48/EK irányelv keretében került sor. Az új irányelv fogyasztóvédelmi eszközei közül kiemelkedik a tájékoztatási kötelezettség. Ez részben a szerződéskötés előtt – ideértve a reklámozást is –, részben pedig a szerződéskötés során terheli a hitelezőt. Szankciókról azonban az új irányelv nem rendelkezik, az továbbra is a tagállamok hatáskörében marad. Külön vizsgálendő a fogyasztót megillető elállási jog szabályozása, valamint a hitel határidő előtti visszafizetésének a joga, amely az új irányelv legvitatottabb része. Megfontolandó az irányelvben foglalt védelmi szint kiterjesztése a hitelfelvevőn kívül a biztosítékot nyújtó félre, mindeneke előtt a kezesre is.

Várhegyi Éva: Az OTP mint nemzeti bajnok

Külgazdaság, LV. Évf., ~~5-6.~~ szám (július–augusztus, 56–78. o.)

Tartalom

7-8

par k

A cikk a magyar piacvezető bank fejlődéstörténete alapján kívánja megvilágítani a nemzeti bajnokká válás egy lehetséges útját és jellemzőit, valamint e pozíció fenntartásának fontosabb eszközeit. A tervgazdaság viszonyai között nemzeti vállalként alapított, monopolisztikus pozícióba helyezett OTP a piacgazdaságban is megőrizte nemzeti bajnok státusát. Ennek folyamatát a cikk az állam és a bank viszonyán keresztül próbálja megragadni, bemutatva a banki érdekérvényesítés főbb módszereit és csatornáit, valamint az állami támogatások és piacteremtés módjait. Feltárja, hogy a kedvező örökségek, valamint a mindenkor magyar kormány és a mindenkor bankvezetés együttműködése miként biztosította a hitelintézet kiemelkedő piaci és jövedelmi pozícióját a rendszerváltást követően.

Valentiny Pál: Árukapcsolás és csomagban történő értékesítés: jogesetek és közgazdasági elmélet

Külgazdaság, LV. Évf., ~~5-6.~~ szám (július–augusztus, 79–107. o.)

Tartalom

7-8

par k

Az árukapcsolás és a csomagban történő értékesítés vitatott kérdései erősen megosztják mind a közgazdaság, mind a jog oldaláról hozzászólókat. A cikkben áttekintett közgazdasági elemzések arra utalnak, hogy a közgazdaságtan ezen a területen döntően olyan piacmodellekkel foglalkozik, amelyekben a piaci verseny eleve erősen korlátozott, és csak ritkán vállalkoztak költségcsökkentési és hatékonysági szempontok elemzésére. Részben ennek eredményeként a versenyszabályozás nem mindig tud különbséget tenni a versenyt ösztönző és károsító magatartások között. A sporadikus empirikus eredmények iparáganként és helyzetenként változó indokokat és hatásokat állapítottak meg. Az elméleti viták és a jogérvényesítés amerikai és európai példái azt támasztják alá, hogy egyelőre nem halmozódott fel elég tapasztalat a vitatott kérdések megnyugtató eldöntéséhez.

Szilágyi Pál: A hatékonyságjavulás értékelése az uniós versenyjogban – az egyoldalú hatások és a hatékonyságjavulás

Külgazdaság, LV. Évf., ~~5-6.~~ szám (július–augusztus, Jogi melléklet, 79–90. o.)

Tartalom

7-8

par k

A hatékonyságjavulás kérdése régóta áll a figyelem középpontjában a versenypolitikával foglalkozó szakirodalomban. A tanulmány áttekinti az új fúziós teszt hatályba lépését követően a hatékonyságjavulás figyelembevételének lehetőségét, különös tekintettel az Európai Bíróság esetjogára. Az Európai Bíróság gazdasági erőfölény kapcsán alkalmazott

gyakorlata nem teszi lehetővé, hogy a hatékonyságjavulásra mint a gazdasági erőfölényt ellensúlyozó tényezőre tekintsünk. Az új SIEC teszt azonban megengedi, hogy az ezt a szintet el nem érő piaci hatalom esetén, ha az a hatásos versenyt az összefonódás következtében lényegesen akadályozná, akkor a hatékonyságjavulást kedvezően vegyük figyelembe. Az új fúziós teszt egyik valódi nagy előnye az, hogy reális lehetőséggé tette a hatékonysági védekezést.

2. Részletesen ismertesse és értékelje a Program eredményeit!

- szakmailag / tudományos szempontból
- a pályázati célkitűzésekkel összefüggésben
- újszerűség bemutatása
- a továbbfejlesztés lehetőségei (pl. Program kiterjesztése, további kutatás, módosítás szükségessége)

az eredmények hasznosításának lehetőségei

A *Külgazdaság* című folyóiratban a pályázati kiírásnak megfelelően a versenykultúra fejlesztése érdekében versenyjoggal, versenypolitikával, versenyszabályozással, a verseny érvényesülésével, fogyasztóvédelemmel, illetve piacmérettel foglalkozó, a legfrissebb kutatási eredményeken alapuló cikkeket jelentettünk meg magas szakmai színvonalon, mintegy 17 szerzői ív terjedelemben. A színvonalat a szakmailag elismert szerzői kör, valamint a cikkek lektorálása biztosította.

A lapban korábban is jelentettünk meg e témákkal foglalkozó írásokat. Az elnyert támogatásnak köszönhetően azonban a "Versenypolitika és versenyképesség" című rovatunkban mind a cikkek számát, mind a témával foglalkozó írások terjedelmét meg tudtuk növelni, valamint a feldolgozott témaköröket is ki tudtuk bővíteni. Így több cikk foglalkozott a válság és a verseny kapcsolatával, az állam és a piac viszonyával, a válság hatásával egyes ágazatokban, a vállalati magatartás átalakulásával, a gazdaság egyes szektorainak sajátos versenyhelyzetével, így a bankszektoral, az európai fogyasztóvédelmi magánjog fejlődésével.

A program eredményeként a folyóirat olvasói így alaposabban megismerhetik e fontos kérdéseket. Lapunkat – a visszajelzések szerint – a közgazdászképzésben, az államapparátusban, a vállalati szférában, a szakmai szervezeteknél, a gazdasági joggal foglalkozók körében hasznosítják. Így a megjelent cikkek nagymértékben hozzájárultak a pályázatban megfogalmazott témák terjesztéséhez, az olvasók ismeretanyagának bővítéséhez.

3. Sorolja fel, és mellékelten csatolja a Programmal (annak eredményeivel) összefüggésben született tanulmányokat, kiadványokat, publikációkat, előadásokat, stb.! A Program végrehajtása mennyiben segítette a Programban résztvevők tudományos előmenetelét?

Az 1. pontban felsorolt cikkeket tartalmazó *Külgazdaság* című folyóirat számait mellékeljük beszámolónkhoz.

A támogatás a témával foglalkozó cikkek megjelenését segítette elő, így ezek az írások teljesítik a pályázatban elvállalt feladatot.

4. Mutassa be, a Program megvalósítása mennyiben felel meg az eredeti szakmai tervnek (ütemezés, eredmények, esetleges eltérések indokai, különös tekintettel a támogatási szerződés módosítása nélkül végrehajtottakra)!

A pályázatban vállalt 10 szerzői ív terjedeleminél lényegesen több, mintegy 17 szerzői ívnyi anyagot jelentettünk meg. Így a támogatási szerződésben foglaltakat túlteljesítettük

5. Amennyiben rendelkezésre áll, csatolja a Program résztvevői / célcsoportja által készített értékelést!

Kelt: Budapest, 2011. szept. 14.

.....
Lander Edis

Szakmai felelős aláírása

.....
Lander Edis

Kedvezményezett (képviselőjének
összesítő) aláírása

